

Opvang en Beschermd Wonen Parkstad



Uitvoeringsagenda 2023-2025



voerendaal



INHOUD

1. Inleiding	2
Leeswijzer	3
2. Opvang	4
2.1 Wat is het doel?	4
2.2 Wat doen we al of hebben we al gerealiseerd?	4
2.3 Wat gaan we doen?	5
2.3.1 Analyse van de opvang	5
2.3.2 Kleinschalige Opvang in de wijk	5
2.4 Wat zijn de kosten?	6
3. Beschermd Wonen	7
3.1 Wat is het doel?	7
3.2 Wat doen we al of hebben we al gerealiseerd?	7
3.3 Wat gaan we doen?	8
3.3.1 Beschermd thuis parkstad	8
3.3.2 Skaeve Huse	8
3.3.3 Zorgpension Nuth	8
3.3.4 Gemeenschappelijke regeling	9
3.3.5 Ontwikkelingen Wet langdurige zorg (Wlz)	9
3.4 Wat zijn de kosten?	10
4. Preventie en regionaal preventief beleid	11
4.1 Wat is het doel?	11
4.2 Wat doen we al of hebben we gerealiseerd?	12
4.2.1 Begeleid wonen jongeren	12
4.2.2 Preventiescanner	12
4.3 Wat gaan we doen?	13
4.3.1 Preventiescanner Parkstad - maatregelen	13
4.3.2 Kenniscarrousel tussen de (beleids)domeinen	15
4.3.3 Intensiveren regionaal preventief beleid	15
4.4 Wat zijn de kosten?	16
5. Samenhang met het beleidsthema wonen en zorg	17
6. Financiën	18

1. INLEIDING

In 2018 hebben alle gemeenteraden van Parkstad de "Visie Opvang en Beschermd Wonen Parkstad 2018-2026" vastgesteld. Daarin is afgesproken dat de uitwerking zal plaatsvinden in de vorm van uitvoeringsagenda's. Voor u ligt de derde uitvoeringsagenda, waarin wij onze inzet en doelen beschrijven voor de jaren 2023 tot en met 2025. Deze uitvoeringsagenda is tot stand gekomen in afstemming met de betrokken instellingen en de adviesraden van de Parkstad gemeenten. Deze derde uitvoeringsagenda bouwt voort op de resultaten afkomstig uit de evaluatie van de tweede uitvoeringsagenda (bijlage 1).

In 2018 hebben wij in de visie de uitgangspunten van de landelijke adviescommissie Toekomst Beschermd Wonen (commissie Dannenberg) omarmd:

1. Zorg voor een stabiele woonplek in de wijk, midden in de samenleving
2. Maak spaarzaam gebruik van een beschermde woonvoorziening
3. Organiseer persoonsgerichte zorg met focus op herstel en participatie
4. Houd de herstelroute open, schrijf niemand af
5. Organiseer de condities voor sociale inclusie:
 - Versterken van zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en informele zorg
 - Garanderen van langdurige begeleiding met flexibele intensiteit
 - Realiseren van een ondersteuningscontinuüm voor herstel en participatie
 - Realiseren van een breed arsenaal van woonvarianten
 - Zorgen voor beschikbare en betaalbare wooneenheden
 - Creëren van laagdrempelige toegang tot zorgfuncties
 - Werken aan een duurzaam samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars
 - Borgen van kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning.

Deze uitgangspunten zijn de basis blijven vormen voor de drie uitvoeringsagenda's die tot nu toe geschreven zijn. Deze derde uitvoeringsagenda beslaat, in tegenstelling tot de vorige Uitvoeringsagenda's, een periode van drie jaar. In 2025 kunnen we dan aan de slag met het proces om te komen tot een nieuwe Visienota met ingangsdatum 2026. Op deze wijze zorgen we voor een actueel kader, op basis waarvan we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Sinds de vaststelling van de 'Visie Opvang en Beschermd Wonen Parkstad', is landelijk het beleid rond opvang en Beschermd Wonen in een stroomversnelling geraakt. In april 2020 verscheen een rapport van De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS): 'Herstel begint bij een huis'. In dit rapport meldt de RVS dat volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) het aantal geschatte daklozen in Nederland in tien jaar meer dan verdubbeld is: van 17.800 in 2009 tot 39.300 in 2018. De Raad bepleitte een structureel andere aanpak van dakloosheid. Een plek om te wonen staat aan de basis van elk passend hulpverleningstraject, oftewel: herstel begint bij een huis. Op basis van het advies van de RVS hebben de ministeries van VWS, BZK en SZW in afstemming met de VNG in 2020 een breed plan van aanpak opgesteld, 'Een (t)huis, een toekomst.' Hiermee beoogde het kabinet gemeenten en andere betrokken partijen extra te ondersteunen op het gebied van preventie, vernieuwing van de Opvang en wonen met begeleiding. In Parkstad hebben we deze mogelijkheid met beide handen aangepakt en subsidie aangevraagd. Deze subsidie van bijna 2,9 miljoen is toegekend. In de evaluatie van de Uitvoeringsagenda 2021-2022 kunt u nalezen hoe we deze subsidie hebben aangewend. De belangrijkste resultaten in

vogelvlucht: de realisatie van het Credohuis Parkstad (jongerenopvang) in Kerkrade (november 2021), de start van Kleinschalige Opvang in de wijk, extra opvang in de vorm van "Housing First", de start van het project begeleid wonen voor jongeren, concretiseren van de bouwplannen voor Skaeve huse en een pilot nazorg ex-gedetineerden. Niet alle projecten bleken binnen twee jaar afgerond te kunnen worden. De projecten die nog niet zijn afgerond worden in 2023 doorgezet en zijn in de voorliggende uitvoeringsagenda opgenomen.

In 2022 verschenen zowel het 'Nationaal actieplan dakloosheid; eerst een thuis' als 'Een thuis voor iedereen'. Het 'Nationaal actieplan dakloosheid; eerst een thuis' bevat een zestal actielijnen voor het Rijk, maar deels ook voor gemeenten. Wij zijn hiermee aan de slag. In bijlage 2 treft u een samenvatting van het nationaal actieplan.

Het programma 'Een thuis voor iedereen' van Binnenlandse zaken moet ervoor gaan zorgen dat ook de doelgroep van de opvang over een woning kan beschikken. In de woonzorgvisie wordt dit uitgewerkt. Daarnaast worden urgentieverordeningen straks verplicht. Langdurige grootschalige opvangvoorzieningen moeten worden afgebouwd.

Het Rijk had aangekondigd dat per 1 januari 2024 voor Beschermd Wonen het woonplaatsbeginsel ingevoerd zou worden en doorgedecentraliseerd zou worden. De middelen zouden worden herverdeeld onder alle gemeenten.

Deze doordecentralisatie is uitgesteld en dat betekent dat de herverdeling van financiële middelen van Beschermd Wonen tussen de regio's ook is uitgesteld. Voor onze regio is dit financieel gunstig aangezien wij als regio historisch gezien een hoog budget ontvangen. Gemeente Heerlen behoudt hierdoor een ruim financieel overschot. Dit heeft geleid tot discussie tussen de regiogemeenten en centrumgemeente Heerlen over hoe om te gaan met dit financiële overschot. Besloten is om dit in te zetten voor extra preventieve maatregelen en mogelijke extra kosten voor het realiseren van voorzieningen voor de doelgroep Opvang en Beschermd Wonen. Daarnaast hebben we de afspraak gemaakt dat de regiogemeenten in de loop van dit jaar en volgend jaar met meer voorstellen kunnen komen op het gebied van preventie die specifiek van toepassing zijn op de doelgroep Opvang en Beschermd Wonen.

Er zijn dus veel ontwikkelingen op het gebied van voorkomen van dakloosheid. In deze Uitvoeringsagenda beschrijven we hoe we hiermee in Parkstad aan de slag zijn.

LEESWIJZER

Hoofdstuk 1 beschrijft de toelichting van voorliggende uitvoeringsagenda, de uitgangspunten en het Rijksbeleid waarop deze agenda gebaseerd is. Hoofdstukken 2 en 3 beschrijven de inzet voor de komende jaren op respectievelijk maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Deze inzet is afgeleid van het landelijke beleid en toegespitst op de regionale ontwikkelingen in Parkstad. Hoofdstuk 4 gaat in op de preventieve inzet gericht op het voorkomen van maatschappelijke opvang en beschermd. Deze inzet is aanvullend op hetgeen in hoofdstukken 2 en 3 beschreven is. De samenhang tussen wonen en zorg en de bijdrage die wij hieraan leveren staat beschreven in hoofdstuk 5. Tot slot vindt u in hoofdstuk 6 de financiële toelichting. Wij merken hierbij op dat in de hoofdstukken 2 tot en met 4 per activiteit de kosten voor de jaren 2023 en 2024 samen opgeteld weergegeven zijn. Voor het jaar 2025 is het niet mogelijk om op dit moment een begroting toe te voegen.

2. OPVANG

2.1 WAT IS HET DOEL?

In Parkstad zetten we gezamenlijk in op de opvang van dak- en thuislozen (maatschappelijke opvang) en de vrouwenopvang. De gemeente Heerlen heeft de regie hierop vanuit de functie als centrumgemeente.

- De maatschappelijke opvang is bedoeld voor mensen die naast dakloosheid met meerder problemen kampen, zoals geweldsproblematiek, opvoedingsproblemen, psychiatrische-, somatische-, verslavingsproblemen en een licht verstandelijke beperking. Er is vrijwel altijd sprake van schulden, daarnaast is er geregeld sprake van werkloosheid en het gebrek aan een zinvolle dag-invulling. Dit maakt de hulpvraag complex en veelomvattend. Mensen verblijven enkele weken tot een half jaar in de maatschappelijk opvang (soms langer) en werken aan het op zaken stellen om weer zo veel als mogelijk op eigen benen te staan. De focus ligt op het versterken van eigen kracht in plaats van op de tekortkomingen met eigen regie als uitgangspunt.
- De vrouwenopvang biedt onderdak en begeleiding aan vrouwen en hun kinderen die, al dan niet gedwongen, niet meer thuis kunnen wonen in verband met huiselijk geweld.

Mensen kunnen zelf aankloppen bij de opvang of hier terecht komen op verwijzing van maatschappelijk werk, sociaal wijkteam, politie en dergelijke. In Parkstad wordt opvang geboden als algemene voorziening.

2.2 WAT DOEN WE AL OF HEBBEN WE AL GEREALISEERD?

Jaarlijks subsidiëren we Levanto, Leger des Heils en Credohuis Parkstad. Zij bieden samen een breed pallet aan opvangmogelijkheden.

- Maatschappelijke opvang:
 - o Algemene Opvang (Heugderlicht in Landgraaf met max. 55 pekken en reguliere woningen/appartementen verspreid over Parkstad (waaronder 6 in Brunssum en 1 gezinswoning in Voerendaal)¹;
 - o Opvang voor zorgmijders (Gasthuis van het Leger des Heils in Heerlen met 30 plekken);
 - o Jongerenopvang (Putgraaf van Levanto in Heerlen met 17 plekken);
 - o Kleinschalige Jongerenopvang (Credohuis Parkstad in Kerkrade met 6 plekken²);
 - o Moeder- en kindopvang (In Landgraaf³ met 12 plekken).
- Vrouwenopvang: het Blijf van m'n Lijfhuis (van Levanto met 10 plekken) en vier doorstroomhuizen⁴.

¹ De algemene opvang is in transitie van een grootschalige opvangvoorziening naar een kleinschalige basislocatie en opvangplekken in de wijk verspreid over Parkstad (zie paragraaf 2.3.2)

² Credo kan 3 van de opvangplekken inzetten voor beschermd wonen

³ Bij de vrouwenopvang tellen we het aantal bedden voor de vrouwen. Gemiddeld worden er ongeveer evenveel vrouwen als kinderen opgevangen.

⁴ Geheime adressen

Naast deze reguliere opvangplekken hebben we 'Housing First' met 35 plekken verspreid over Parkstad. Dit is bedoeld voor mensen die niet passen in de reguliere Opvang. Zij krijgen eerst een huis aangeboden en werken met intensieve ambulante begeleiding aan herstel. We subsidiëren ook 'Housing Plus' (voorheen 'Zeer Moeilijk Plaatsbaren', ZMP) ter voorkoming van dak- en thuisloosheid. Mensen die voor woonoverlast zorgen worden intensief begeleid of bemiddeld naar een andere woning met ook dan intensieve begeleiding. Ter bevordering van een succesvolle uitstroom uit de Opvang, beschermd wonen of een kliniek subsidiëren we 'Housing Parkstad'.

2.3 WAT GAAN WE DOEN?

In december 2022 hebben de staatssecretaris van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het "Nationaal actieplan dakloosheid: eerst een thuis" aangeboden aan de Tweede Kamer, waarin ingezet wordt op het beëindigen van dakloosheid in Nederland in 2030 (zie bijlage 2 voor een samenvatting). Het actieplan kent voornamelijk landelijke actielijnen, die door de ministeries worden uitgewerkt. De gemeentes zijn vooral aan zet voor preventieve maatregelen.

2.3.1 ANALYSE VAN DE OPVANG

Er lijkt zich het laatste jaar een knelpunt voor te doen bij de opvang. Regelmatig zijn zowel het Gasthuis als Heugderlicht en de moederopvang helemaal bezet. Soms moeten mensen geweigerd worden of komen jongeren in Heugderlicht terecht (in een uiterste geval in het Gasthuis), omdat er geen geschikte plek is in de jongerenopvang. Het beeld blijft echter diffuus en wisselt regelmatig. Om de situatie beter in beeld te krijgen en te bezien wat er de komende jaren nodig is hebben we een bureau HHM opdracht gegeven om hier onderzoek naar te doen en ons te adviseren. Daarnaast hebben we hen gevraagd om te kijken naar de resultaten van de verbeteringen in de opvang die de afgelopen jaren gerealiseerd zijn (de sluiting van Mijnzicht, de opening van een nieuwe jongerenopvang aan de Putgraaf en van Credo Parkstad, de sluiting van De Klomp en de nieuwe opvang in Gasthuis): Hebben deze verbeteringen ook tot een duurzamere uitstroom uit de opvang geleid? Eind 2023 worden de uitkomsten van dit onderzoek verwacht. Op basis hiervan stellen we in 2024 een plan van aanpak voor de volgende jaren op. Dit zal in samenspraak met onze opvang-organisaties in 2024 en 2025 uitgevoerd worden.

2.3.2 KLEINSCHALIGE OPVANG IN DE WIJK

Naast het ministerie van Binnenlandse zaken heeft ook het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport subsidie beschikbaar gesteld om dakloosheid te voorkomen en de Opvang te verbeteren. Een van de projecten die met deze extra middelen gefinancierd zijn, is 'Kleinschalige Opvang in de wijk.' Het doel van dit project is het transformeren van de grootschalige Opvang naar Opvang op maat. In Landgraaf is een algemene Opvanglocatie met 55 plekken: Heugderlicht. Een deel van de cliënten heeft lichte problematiek en geen 24 uren toezicht nodig. Door gemeubileerde woonruimte beschikbaar te stellen (kamers, appartementen, eengezinswoningen) kunnen deze cliënten ambulant opgevangen worden. Daarmee wordt de zelfredzaamheid bevorderd en negatieve groepsdynamiek voorkomen. Vanuit de gemeubileerde woonruimte wordt toegewerkt naar een eigen woning.

In augustus 2023 zijn 10 plekken gerealiseerd in 6 woningen verspreid over Parkstad. In 2023 en 2024 wordt het aantal woningen uitgebreid zodat in totaal 30 plekken beschikbaar zijn. De locatie Heugderlicht wordt dan nog ingezet voor 18 plekken als basislocatie waar iemand in eerste instantie opgevangen wordt om vervolgens door te stromen naar een plek in de wijk. In het geval dat blijkt dat de problematiek dusdanig is dat opvang in de wijk nog niet mogelijk is, kunnen mensen op de basislocatie blijven.

2.4 WAT ZIJN DE KOSTEN?

In 2023-2024	Realisatie	Kosten vanuit regiobudget
- Subsidiëren we Levanto, Leger des Heils en Credohuis Parkstad voor het bieden van maatschappelijke opvang en vrouwenopvang in Parkstad.	<i>Doorlopend</i>	€18.439.570*
- Subsidiëren we Housing Plus voor acties ter voorkoming van dakloosheid en Housing Parkstad voor het organiseren van de huisvesting en begeleiding van mensen die uitstromen uitopvang, beschermd wonen of een kliniek.	<i>Doorlopend</i>	€ 1.061.000**
- Hebben we een overzicht van eventuele knelpunten in de opvang en leveren we een plan van aanpak op met eventuele verbeterpunten voor de opvang.	<i>Medio 2024</i>	<i>PM</i>
- Realiseren we 30 kleinschalige plekken 'opvang op maat' in de wijk.	<i>Eind 2023</i>	<i>Nvt</i>

* Totaal bedrag voor genoemde organisaties voor 2023 en 2024 samen.

** Is voor 2023 en 2024 samen, gebaseerd op kosten van deze Housing-vormen in 2023. Voor 2024 verandert dit wegens uitbreiding.

3. BESCHERMD WONEN

3.1 WAT IS HET DOEL?

Een voorziening voor Beschermd Wonen biedt een veilige en beschermde woonomgeving en begeleidt de bewoners naar zelfredzaamheid. Beschermd Wonen wordt niet altijd intramuraal (binnen een instelling) geboden, het kan ook ambulante. Het onderscheid tussen Beschermd Wonen ambulante (ook wel beschermd thuis genoemd) en reguliere ambulante Wmo-zorg is de aard van de ondersteuning in verband met de ernst van de problematiek van cliënten. Bij Beschermd Wonen moet ook 's nachts en in het weekend ondersteuning (en toezicht) beschikbaar zijn. Mensen die gebruik maken van Beschermd Wonen in het kader van de Wmo, hebben het perspectief om binnen één tot enkele jaren uit te stromen. Wanneer dat perspectief er niet is, kunnen ze aanspraak maken op zorg in het kader van de Wet langdurige zorg (Wlz).

3.2 WAT DOEN WE AL OF HEBBEN WE AL GEREALISEERD?

Op het gebied van Beschermd wonen hebben we in het afgelopen jaar veel stappen gezet, met het oog op de voor 2024 aangekondigde doordecentralisatie. Inmiddels weten we dat deze doordecentralisatie op zijn vroegst per 2025 zal plaatsvinden. De afspraken die we maken over onze governance, in de vorm van een gewijzigde gemeenschappelijke regeling voor Opvang en Beschermd Wonen, treden in werking op het moment dat de doordecentralisatie daadwerkelijk van kracht wordt.

We hebben het aanbod Beschermd Wonen herijkt. We hebben de toegang opnieuw ingericht (Loket Opvang en Beschermd Wonen Parkstad) en met ingang van 1 januari 2023 is het samenwerkingsverband Beschermd Thuis Parkstad verantwoordelijk voor het bieden van Beschermd Wonen aan alle inwoners van Parkstad die deze vorm van ondersteuning nodig hebben. De organisaties die deel uitmaken van het Samenwerkingsverband Samen Thuis Parkstad zijn: Stichting Anna, stichting Aristacura, stichting Credohuis Parkstad, Stichting Exodus Nederland, Herstelzorg Heuvelland, Kracht in Zorg, Leger des Heils, Levanto, Mondriaan, Op Mezelf, Philadelphia W & B Zuid, Radar, Tobas/Somnium, Talent, Zorggroep de Alliantie en stichting Zonnewende. Mondriaan is penvoerder namens dit samenwerkingsverband.

Het Loket Opvang en Beschermd Wonen Parkstad (van de gemeentes) bepaalt óf iemand in aanmerking komt voor beschermd wonen en aan welke doelen gewerkt moet worden. Het samenwerkingsverband kijkt vervolgens hoe en door wie beschermd wonen dan het meest passend ingezet kan worden.

De locaties waar een vorm van beschermd wonen wordt geboden liggen verspreid in Parkstad. De meeste locaties zijn in Heerlen, maar er zijn ook locaties in Kerkrade, Landgraaf, Beekdaalen en Brunssum. Eén locatie ligt in Wittem. In 2023 krijgen tussen de 240 en 300 cliënten ondersteuning via beschermd wonen.

3.3 WAT GAAN WE DOEN?

3.3.1 BESCHERMD THUIS PARKSTAD

Tot en met 2025 zetten we de samenwerking verder voort en subsidiëren we Mondriaan namens het samenwerkingsverband voor de uitvoering van beschermd wonen in Parkstad. Daarbij:

- geven we de KPI's gezamenlijk vorm en informeren we de gemeenteraden in Parkstad hierover;
- volgen we de voortgang van en/of werken we samen aan het realiseren van de diverse ontwikkelopgaves. De ontwikkelopgaves zijn enerzijds gericht op organisatorische activiteiten van het samenwerkingsverband, zoals onder andere 24/7 bereikbaarheid, kleinschalige voorzieningen. Anderzijds zijn de ontwikkelopgaves gericht op beleidsmatige ontwikkelingen en doelgroepen, zoals de doelgroepen van 18- naar 18+; jongvolwassenen met autisme; lichte verstandelijke beperking in combinatie met verslavingsproblematiek en/of psychiatrie en de inzet van ontwikkelingsgericht dagbesteding;
- onderzoeken we de cliënttevredenheid en pakken we gezamenlijk eventuele verbeterpunten op in de verdere doorontwikkeling van beschermd wonen.

Binnen het Loket Opvang en Beschermd Wonen verbeteren we het toegangsproces, afgestemd op het samenwerkingsverband, en professionaliseren we het ondersteunend en administratief systeem door de implementatie van suite4zorg en het berichtenverkeer. Met het samenwerkingsverband hebben we over de inhoudelijke resultaten afspraken gemaakt in de vastgestelde uitvoeringsovereenkomst. Gezamenlijk bespreken we periodiek de voortgang hiervan en eventuele nieuwe ontwikkelingen die hierop van invloed zijn.

3.3.2 SKAEVE HUSE

Skaeve Huse⁵ zijn eenvoudige eenpersoonswoningen die veelal op afstand van reguliere woningen worden gebouwd. De woningen beschikken over eigen sanitair en een eigen keuken. De woningen zijn stevig en eenvoudig schoon te houden en staan alleen of met enkele stuks bij elkaar. Skaeve Huse zijn bedoeld voor mensen die vanwege hun woongedrag niet in een regulier huis kunnen wonen.

In de eerste en tweede uitvoeringsagenda hebben we afgesproken om verspreid in Parkstad 21 Skaeve Huse te realiseren. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een specifieke uitkering toegekend ten behoeve van de bouw van 21 Skaeve Huse. Een bedrag ter hoogte van € 538.000,- is tot eind 2023 beschikbaar. Vanuit deze subsidie, aangevuld met middelen uit het centrumgemeentebudget, is een bijdrage van € 32.000 per Skaeve Hus beschikbaar. Het realisatietraject duurt langer dan verwacht. Als de subsidie van het ministerie daardoor (deels) vervalt, zal vanuit het centrumgemeentebudget de volledige bijdrage betaald worden.

3.3.3 ZORGPENSION NUTH

Het Zorgpension Nuth is onderdeel van de LEVANTOgroep en is gelegen in de stationsomgeving van Nuth, gemeente Beekdaelen. Het is een Beschermd Wonen locatie voor 22 cliënten met een psychische kwetsbaarheid en een actieve verslaving. De

⁵ Het concept *Skaeve Huse* is afkomstig uit Denemarken. Skaeve Huse betekent: rare huizen (meervoud). Enkelvoud: Skaeve hus.

voorziening voldoet niet meer aan de huidige maatstaven. Het behouden van deze voorziening is essentieel voor de specifieke doelgroep. Al geruime tijd wordt gezocht naar een nieuwe locatie, waarbij cliënten de beschikking kunnen krijgen over kamers met eigen sanitair en overige voorzieningen. Veel opties zijn de revue gepasseerd en om verschillende redenen afgefallen, zoals de provinciale wet- en regelgeving met betrekking tot het toestaan van bebouwing in het buitengebied. Daardoor is het tot op heden nog niet gelukt om een geschikte locatie te vinden. De zoektocht wordt voortgezet. Vanwege de behoefte aan een dergelijke voorziening voor beschermd wonen en de regionale spreiding die hierbij van belang is, draagt de gemeente Heerlen als centrumgemeente financieel bij met een bedrag ter hoogte van € 160.000,- voor eventueel te maken extra kosten.

3.3.4 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

De Gemeenschappelijke regeling, die de gemeentes voor de uitvoering van de taken Opvang en Beschermd Wonen vanaf 2016 zijn aangegaan, moet gewijzigd worden vanwege de nieuwe situatie met betrekking tot Beschermd Wonen. De centrumconstructie, waarbij Heerlen ook namens de andere gemeentes opvang en Beschermd Wonen uitvoert, zullen we handhaven. Nieuw zijn de te maken afspraken over de wijze waarop de gemeentes bijdragen in de kosten wanneer de rijksmiddelen niet meer volledig naar Heerlen gaan, maar naar alle gemeentes. Het is zeer onduidelijk wanneer dit nu ingevoerd zal worden. De wetswijziging die hieraan ten grondslag ligt is controversieel verklaard. De vraag is of er in het kabinet en de Tweede kamer volgend jaar een meerderheid voor deze wijziging zal bestaan.

Het wetsvoorstel regelt een zogenaamd woonplaatsbeginsel. Het voorstel behelst ook de invoering van een objectief verdeelmodel ter vervanging van het historische budget (dat onder de AWBZ gerealiseerd was) als uitgangspunt. Dit betekent een herverdeling van het landelijke budget over de regio's, waarbij Parkstad langzaam minder gaat ontvangen. Daarnaast wordt het regionale budget dan verdeeld over alle regiogemeentes: Heerlen krijgt steeds minder, de andere gemeentes steeds meer.

Wanneer er meer duidelijkheid is hierover zullen we de voorbereidingen voor de nieuwe regeling weer oppakken.

3.3.5 ONTWIKKELINGEN WET LANGDURIGE ZORG (WLZ)

Vanaf 2021 is het mogelijk om mensen met GGZ-problematiek ook vanuit de Wlz beschermd wonen te bieden, zowel intramuraal als extramuraal. De instroom van cliënten blijkt veel groter te zijn dan verwacht. Daarom worden er nu per zorgkantoor regio (Zuid-Limburg) onder leiding van de zorgkantoren plannen ontwikkeld om deze instroom te beperken. Wij participeren hierin.

3.4 WAT ZIJN DE KOSTEN?

In 2023-2024	Realisatie	Kosten vanuit regiobudget
- Subsidiëren we Mondriaan als penvoerder namens het samenwerkingsverband Beschermd Thuis Parkstad voor het geven van beschermd wonen zorg aan de inwoners van Parkstad.	Doorlopend	€ 29.330.188,-*
- Werken we aan de doorontwikkeling LOBW (formatie, opleidingskosten, suite4zorg, berichtenverkeer)	Doorlopend	€ 906.622,-**
- Realiseren we 21 Skaeve Huse verspreid over Parkstad	6 Skaeve Huse in Heerlen 4 ^e kwartaal 2023 Overige Skaeve Huse Heerlen, Brunssum en Voerendaal/Simpelveld voorjaar 2024 Beekdaelen en Kerkrade in de loop van 2025. Dit zijn eenmalige kosten.	€ 672.000,-***
- Vinden we een geschikte locatie voor een zorgpension in Nuth voor 22 cliënten met een psychische kwetsbaarheid en een actieve verslaving.	medio 2024	€ 160.000,-****

* Totaal bedrag voor de jaren 2023 en 2024 opgeteld.

** Dit betreft de kosten voor de formatie en de opleidingen in 2023. Deze kosten voor 2024 en de kosten voor onder andere suite4zorg en het berichtenverkeer zijn hierin nog niet in meegenomen.

*** Eventueel extra gelden worden beschikbaar gesteld indien de rijkssubsidie vervalt.

**** Beschikbaar voor eventuele extra kosten, zoals milieumaatregelen.

4. PREVENTIE EN REGIONAAL PREVENTIEF BELEID

4.1 WAT IS HET DOEL?

Inzetten op preventie is van belang om bij te dragen aan het vergroten van de bestaanszekerheid én om de kans te verkleinen dat iemand gebruik moet maken van de opvang of beschermd wonen. Enerzijds omdat iedereen mee moet kunnen doen aan de samenleving en daar de eigen regie in moet kunnen voeren. Anderzijds vinden we een meer gezamenlijke inzet op preventie noodzakelijk om onze krachten te bundelen als inzet tegen stijgende zorgkosten.

Ook landelijk wordt beleid geformuleerd, gericht op preventie, zoals het eerdergenoemde 'Nationale actieplan Dakloosheid: eerst een thuis' (bijlage 2).

Door te voorkomen dat mensen dakloos worden, zijn maatregelen om dakloosheid achteraf op te lossen overbodig. Gemeenten worden opgeroepen om samen met partners in de praktijk te werken aan preventie van dakloosheid en snelle herhuisvesting van mensen die onverhoopt dakloos worden. Een preventieve aanpak van dakloosheid betekent ook een (verdere) transformatie van de opvang in voorzieningen naar meer tijdelijke woonplekken in de eigen omgeving van mensen, met daarbij flexibele, ambulante ondersteuning voor als dat nodig is. Vertrekpunt daarbij is het recht op huisvesting dat in Nederland bestaat.

Landelijk is de **Preventiescanner Dakloosheid** ontwikkeld, bedoeld voor gemeenten om een beeld te krijgen van de huidige preventieve aanpak: wat is de kracht ervan en wat wil je als gemeente dus behouden of verbeteren en wat zijn kansen voor versterking.

De preventiescanner is gebaseerd op vier pijlers.

1. Bestaanscondities → wat hebben mensen nodig voor een goed leven, inclusief de eigen regie en veerkracht om zelf in die condities te kunnen voorzien, tegenslagen op te vangen en een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de samenleving. Doel is een stabiele basis van een thuis. Deze primaire vorm van preventie komt ten goede aan alle burgers en vraagt extra inspanningen voor mensen die achterop raken.
2. Voorzorg → gericht op het voorkomen van erger, proactieve signalering en vroegtijdige ondersteuning van mensen die door een opeenstapeling van risico- en stressfactoren de greep op hun bestaan en de geborgenheid van hun (t)huis (dreigen te) verliezen en/of te maken hebben met onzekere of ontoereikende huisvesting. Deze vorm van secundaire preventie richt zich op het behouden van een thuis.
3. Herstelzorg → omvat ondersteuning van mensen die achterop zijn geraakt, moeite hebben om zichzelf te handhaven in de samenleving en voor een goed leven extra steun nodig hebben. Het gaat om mensen die in de wijk wonen, om mensen die uitstromen uit een verblijfsinstelling en om mensen die op straat verblijven. Doel van deze tertiaire vorm van preventie is het borgen van een beschermd thuis en het voorkomen van (nieuwe episodes van) dakloosheid.
4. Inclusief wonen → gaat over de behoefte aan een breed arsenaal aan gevarieerde woonplekken. Specifiek gaat het om:
 - 1) tijdelijke woonplekken voor mensen met een acute woonvraag als gevolg van verlies van onderdak (secundaire preventie), en

- 2) beschermde woonplekken voor mensen die vertrekken uit een verblijfsinstelling (tertiaire preventie). Het doel is passende, duurzame huisvesting.

4.2 WAT DOEN WE AL OF HEBBEN WE GEREALISEERD?

4.2.1 BEGELEID WONEN JONGEREN

Er is een groep jongeren die geen 24uurs ondersteuning nodig heeft maar wel dagelijkse begeleiding op weg naar zelfstandigheid. Door deze begeleiding te bieden voorkomen we dat deze jongeren in de Opvang of Beschermd Wonen belanden, langer in Jeugdhulp blijven dan noodzakelijk is of tussen wal en schip belanden. Het betreft hier geen beschermd wonen, maar een preventieve inzet voor jongvolwassenen die nog niet volledig zelfstandig kunnen wonen.

In 2022 is gestart met de proeftuin voor begeleid wonen op twee locaties, in Heerlen en Kerkrade. Het doel van deze proeftuin is enerzijds in kaart krijgen wat begeleid wonen moet omvatten voor deze doelgroep en anderzijds wat de omvang en duur van de begeleiding moet zijn tot aan een succesvolle uitstroom.

Vanwege een brand in het aangewezen pand in Kerkrade zijn de daar beoogde plekken pas in het voorjaar van 2023 beschikbaar gekomen. Om die reden is deze proeftuin met een jaar verlengd.

De uitkomst van de proeftuin wordt geanalyseerd en vervolgens bespreken we in de regio of -en zo ja, hoe- wij dit begeleidingsaanbod borgen.

4.2.2 PREVENTIESCANNER

Iedere Parkstadgemeente heeft de preventiescanner Parkstad ingevuld. Het blijkt dat wij als regio veel van de mogelijke preventieve maatregelen al hebben georganiseerd. We doen dit op het domein opvang en beschermd wonen, maar ook in aanpalende domeinen, zoals jeugd, armoede, gezondheid, leefomgeving, onderwijs en werkgelegenheid.

We hebben goede sociale steunstructuren in het kader van de Wmo, zoals individuele begeleiding, dagbesteding, welzijnswerk, maatschappelijk werk.

Daarnaast zijn er allerlei lotgenoten- en zelfhulpgroepen en is er een aanbod op het gebied van voorkomen en verminderen van psychosociale problematiek, bijvoorbeeld in de vorm van E-Health programma's voor behoud of verbetering van de eigen gezondheid, zoals 'Grip op je dip' en 'In de put, uit de put'.

Op het gebied van Herstelzorg en Inclusief Wonen zijn we op dit moment al hard aan het werk. We zijn gestart met het onderzoek naar de knelpunten van de maatschappelijke opvang zodat mensen die opgevangen worden de juiste ondersteuning krijgen en bij uitstroom de kans op recidive omlaag gaat. Binnen de pijler inclusief wonen zijn we actief bezig met het verbreden van het opvangaanbod (kleinschalige opvang in de wijk) en de inzet van Skaeve Huse zoals beschreven in paragraaf 3.3.2.

4.3 WAT GAAN WE DOEN?

4.3.1 PREVENTIESCANNER PARKSTAD - MAATREGELEN

Uit het rapport van de preventiescanner blijkt dat de grootste kansen voor het voorkomen van dakloosheid liggen op het gebied van het versterken van de financiële ondersteuning van mensen. Een van de belangrijkste oorzaken van dakloosheid is het niet kunnen betalen van de vaste lasten.

De adviezen uit dit rapport hebben geleid tot onderstaande maatregelen voor het versterken van de financiële ondersteuning. Deze adviezen zijn geanalyseerd. In onderstaande tabel is aangegeven welke actie erop volgt.

Maatregelen versterking financiële ondersteuning	Implementeren	Verkennen	Geen extra inzet
1. Ondersteuning in het beheersbaar maken van schulden, zoals het schuldhulpmaatje.			Is al door alle gemeenten ingericht. De wijze waarop verschilt.
2. Kleine schulden overnemen om huisuitzetting te voorkomen.			Er zijn regionale prestatieafspraken met de woningcorporaties om het aantal uithuiszettingen terug te brengen naar 0. De werkwijze verschilt per gemeente. Best practices worden actief met elkaar gedeeld.
3. Een regeling voor betaling van boetes en schulden via het CIJB.			Voldoende ondersteuning ingericht en het CIJB heeft haar strikte beleid versoepeld waardoor minnelijke regelingen mogelijk zijn geworden.
4. Mogelijkheid om bij het CAK een overzicht van wanbetalers zorgpremie in de eigen gemeente op te vragen.		Elke gemeente vraagt dit periodiek op. In gezamenlijkheid verkennen hoe de vervolgaanpak vorm wordt gegeven.	
5. Voorkomen van inkomensgat bij verhuizen van de ene naar de andere gemeenten binnen Parkstad.	Oude afspraken hierover worden geactualiseerd en onder de aandacht gebracht.		

6. Een regeling te treffen met inwoners die jarenlang niet kunnen rondkomen voor de betaling uit de uitkering van vaste lasten en belastingen (Art. 57 lid a Participatiewet).	Voor de toekomstige bewoners van de Skaeve Huse altijd toepassen. In het kader van maatwerk ook voor andere burgers meer gaan toepassen. Huurkosten, premie Zvw, energiekosten e.a.		
7. Tegemoetkoming faciliteren bij de inrichtingskosten van een nieuwe woonplek.			Elke gemeente heeft hier mogelijkheden voor en past dit toe, variërend van verstrekken van inrichting in natura, bevoorschotting (lening) en bijzondere bijstand. Dit is maatwerk.
8. Een collectieve betalingsregeling van zorgpremies zorgverzekeringswet.			Vanwege vele zorgverzekeraars te bewerkelijk. Bevorderen van het gebruik van de collectieve zorgverzekering het VGZ Zuid-Limburgpakket (Zie ook nr. 6).
9. A) Bij een periode van detentie als gemeente de woonlasten van eigen huisvesting, bijvoorbeeld de huur, doorbetalen als de persoon dit zelf niet kan opbrengen.		De participatiewet staat dit niet toe. Verkennen of elke gemeente de uitkering voor een bepaalde periode wil opschorten en bij vrijlating weer laat herleven zodat in ieder geval geen nieuwe aanvraag gedaan hoeft te worden.	
9. B) Bij een opname in een (verblijfs-)instelling, als gemeente de woonlasten van eigen huisvesting, bijvoorbeeld de huur, doorbetalen als de persoon dit zelf niet kan opbrengen.		Verkennen of elke gemeente de werkwijze wil hanteren dat de uitkeringsnorm in de maand van opname en de twee opvolgende maanden niet wordt aangepast naar de inrichtingsnorm.	

4.3.2 KENNISCARROUSEL TUSSEN DE (BELEIDS)DOMEINEN

Om preventief beleid beter en gericht in te kunnen zetten is het van belang te weten wat er al gebeurt in andere (beleids)domeinen. Om deze kennis te vergroten, organiseren we in 2024 twee bijeenkomsten waarbij kennis gedeeld kan worden over projecten, activiteiten, aanpakken etc., gericht op de preventie van opvang en beschermd wonen. Bij deze bijeenkomst worden beste praktijkvoorbeelden gepresenteerd voor een breed publiek.

4.3.3 INTENSIVEREN REGIONAAL PREVENTIEF BELEID

Aanvullend op de maatregelen uit de preventiescanner en op het delen van kennis over preventie in andere domeinen, zijn we van mening dat we ook binnen het domein opvang en beschermd wonen extra op preventie in regionaal verband moeten inzetten.

We subsidiëren onderstaande projecten en programma's (uit centrumgemeentebudget) om een impuls te geven aan preventie op regionaal niveau.

- Anti-stigma programma's
Mensen met onbegrepen gedrag roepen soms weerstand en angstgevoelens op. Door hierover met inwoners in gesprek te gaan en meer kennis te delen kan de acceptatie van buurtbewoners met een GGZ-achtergrond verbeterd worden. Hiervoor zijn verschillende programma's ontwikkeld.
- Nazorg- ex gedetineerden
De gemeenten (VNG), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de reclasseringsorganisaties hebben een Bestuurlijk Akkoord afgesloten: 'Kansen bieden voor re-integratie'. Doelstelling is te voorkomen dat gedetineerden zonder identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen en werk en -zo nodig- ondersteuning de gevangenis verlaten en recidiveren. Er is op Zuid-Limburgse schaal een aanpak ontwikkeld. In de jaren 2023 en 2024 ondersteunen we deze aanpak om daarmee het aantal recidives terug te brengen.
Daarnaast wordt binnen Housing een ontwikkeling uitgewerkt: doorstroomwoningen met begeleiding voor ex-gedetineerden (Housing Justitieel). Dit is de opvolger van de huidige Van der Staaijwoningen. In 2024 zullen de eerste plaatsingen gerealiseerd worden. Het streven is te komen tot 10 woningen plekken voor Housing Justitieel.
- VIA
VIA is een systeem voor het uitwisselen en verbinden van informatie tussen de domeinen veiligheid (politie) en zorg, om hulp te kunnen bieden aan mensen die nog niet in beeld zijn bij de hulpverlening. Voor mensen die al wel bekend zijn bij de hulpverlening geldt dat er ook informatie met inzet van VIA tussen politie en hulpverlening gedeeld kan worden. Tot 2023 financierde elke gemeente dit naar rato van inwonertal. Voor de jaren 2023 en 2024 wordt dit gefinancierd uit centrumgemeentebudget. Daarna wordt het een structureel onderdeel van de begroting van het Veiligheidshuis.
- Uitbreiding van Housing Plus
Dit is een onderdeel van Housing Parkstad en is gericht op het voorkomen van uithuiszettingen door het bieden van alternatieve huisvesting en/of begeleiding.

- Doorbraakmethode

Dit is een methodiek om echt maatwerk te kunnen bieden in de hulp aan mensen die in de verdrukking raken door het standaard strikt toepassen van wet- en regelgeving. In deze methode wordt integraal gekeken, over de verschillende wetten heen. Niet de regels maar het resultaat wordt centraal gesteld, waardoor schrijnende situaties, waaronder dakloosheid, voorkomen en opgelost kunnen worden. Daarnaast voorkomt het werken volgens deze methode ook veel maatschappelijke kosten. Invoering ervan vraagt niet alleen om investeringen in de deskundigheid van medewerkers van onze instellingen en van consultants (WMO, Jeugd en Participatie), maar ook om een andere attitude, en vooral: ruimte geven aan de professionals om buiten de lijntjes te kleuren. We verkennen of we deze methode (al dan niet in pilotvorm) in Parkstad kunnen invoeren.

4.4 WAT ZIJN DE KOSTEN?

In 2024	Realisatie	Kosten vanuit regiobudget
- Realiseren en evalueren we de proeftuinen 'begeleid wonen jongeren' met een voorstel voor verbetering of borging van deze aanpak.	1 ^e kwartaal 2024	€ 237.300,- *
- Versterkt uitvoeren of nieuw invoeren van maatregelen uit de preventiescanner Parkstad	Eind 2024	Nvt
- Organiseren van twee bijeenkomsten gericht op kennisdelen over preventie van opvang en beschermd wonen	In 2024	€ 15.000,-
- Zetten we antistigma programma's in	In 2024	PM
- Subsidiëren we de nazorg ex-gedetineerden en Housing Justitieel voor 10 plekken	In 2024	€ 418.000,-
- Subsidiëren we VIA		€ 87.000,-
- Verkennen we en subsidiëren we zo mogelijk een pilot met de doorbraakmethode	In 2024	PM

* Bedrag is niet definitief. In afwachting van resultaten evaluatie proeftuin.

5. SAMENHANG MET HET BELEIDSTHEMA WONEN EN ZORG

Nederland staat voor grote uitdagingen zoals een vergrijzende bevolking en de stijgende vraag naar passende woon-zorg-voorzieningen. Het is nodig dat er een gecoördineerde aanpak ontwikkeld wordt, die alle betrokken partijen verenigt en de kwaliteit van leven van ouderen en zorgbehoevenden centraal stelt.

Op dit moment concurreren 'aandachtsgroepen (kwetsbare mensen)' met reguliere woningzoekenden om de schaarse betaalbare woningen. Dit leidt tot een ongelijke verdeling van huisvesting van deze groepen binnen en tussen gemeenten. Dit zet de leefbaarheid in sommige buurten en wijken onder druk. Bovendien is de benodigde zorg en ondersteuning nog niet altijd voldoende beschikbaar, waardoor zelfstandig wonen wordt bemoeilijkt. Sommige gemeenten zijn terughoudend bij het verstrekken van huisvesting aan aandachtsgroepen, vanwege tekorten bij de uitvoering van gedecentraliseerde taken zoals jeugdzorg en Wmo, of vanwege verzet uit de buurt. Deze conclusies worden op heldere wijze weergegeven in het rapport "Een thuis voor iedereen" van 8 juli 2021. Voor onze regio maken we de afspraak dat eventuele extra voorzieningen, zoals woonvormen, voor de aandachtsgroepen Opvang en Beschermd Wonen gefinancierd worden uit de decentralisatie uitkering Beschermd Wonen.

Het Rijk heeft in het Regeerakkoord 2021-2025 als visie gepresenteerd dat iedereen prettig moet kunnen wonen en zich thuis moet voelen, ongeacht leeftijd of zorgbehoefte. Dit betekent dat er voldoende passende en betaalbare woningen moeten zijn voor ouderen, mensen met een beperking en mensen met een zorgbehoefte, zodat zij langer zelfstandig kunnen blijven wonen en de benodigde zorg kunnen ontvangen.

Om dit te realiseren zetten we in Parkstad in op het gezamenlijk vaststellen van een regionale woonzorgvisie voor alle aandachtsgroepen, waarbij zowel de woon- en bouwopgave als de opgave voor het sociaal domein (zorg, welzijn, etc.) in kaart worden gebracht. We kiezen voor een integrale aanpak, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de zorg, maar ook naar de bredere aspecten van huisvesting, leefbaarheid, mobiliteit en sociale participatie. We zetten ons in om coalities te smeden.

6. FINANCIËN

Voor de financiering van de uitvoeringsagenda hebben we te maken met verschillende financieringsstromen. Op dit moment ontvangt gemeente Heerlen als centrumgemeente de middelen voor zowel opvang als beschermd wonen.

Het tekort op de maatschappelijke opvang wordt afgedekt met het overschot op beschermd wonen.

De begroting maatschappelijke opvang en beschermd wonen 2024 is hierbij gevoegd (bijlage 3). De begroting voor 2025 is nog niet beschikbaar.

